Luminătorul

DIMITRIE POPTĂMAŞ
Biblioteca Judeţeană Mureş

Gheorghe Şincai rămâne pentru noi rodul mirific al Câmpiei Transilvane. Relieful acestei regiuni se deosebeşte de toate celelalte. Localităţile sunt aşezate la poalele dealurilor de lut cu văi brăzdate de ape, când furioase, când secate de secetă. Râciul aşezat pe valea Comlodului este una dintre acestea. Ea devine leagănul în care Gheorghe Şincai vede lumina zilei din rodul dragostei unui harnic şi bogat nobil făgărăşan cu o fiică a locului. Cazul nu este singular deoarece discipolul său, Al. Papiu Ilarian, îşi avea mama originară tot de aici, motive în plus pentru simpatia faţă de înaintaşul şi mentorul său spiritual. De peste coline, Căpuşul de Câmpie ne aduce aminte de Petru Maior, iar Bandul l-a dat pe Iosif Hodoş, revoluţionarul care şi-a legat viaţa de opera lui Dimitrie Cantemir.

Gheorghe Şincai şi Petru Maior rămân cele mai alese spirite ale ţinuturilor „davelor", multe dintre ele devenite castre în timpul ocupaţiei romane cum au fost Moreşti-Cristeşti, Iernut sau Lechinţa de Mureş. Toate acestea ne fac să credem că strămoşii noştri au fost nişte ziditori. Cu braţele lor s-a ridicat cetatea celor şapte coline străjuită de faimoasa „Columnă Traiană". Tot ei, după sute de ani în timpurile imperiale, şi-au avut partea lor în zidirea şi înflorirea cetăţilor Buda şi Viena. Astăzi ne este greu să înţelegem de ce tocmai ei au fost exceptaţi de drepturi naţionale, politice şi sociale: 1437, 1514, 1784 sunt ani de durere care i-au frământat pe aceşti fii ai pământului. Singura salvare a rămas dovedirea originii nobile a românilor ignoraţi şi batjocoriţi de toate neamurile. La baza activităţii lor a stat luminarea (de la latinescul *lumen* din care provine şi „lume") devenită luminism ca doctrină, ideologie şi cultură. Primele argumente ale originii noastre nobile au stat la baza **Supplexului**, reluate apoi în toate operele de istoriografie elaborate pe bază de documente de către Micu, Maior, Şincai şi Budai-Deleanu. Tot atât de importantă era istoria ecleziastică, a trăirii întru credinţă, fiecare dintre ei consacrându-i o lucrare de valoare. Mai mult decât atât, ei au fost aceia care au fundamentat legitimitatea luminării şi, prin ea, aspiraţia la lumea civilizată. Graţie lor, tipografiile tributare până acum cărţilor de cult şi-au oferit neîntârziat spiritul luminător – cartea. Primul manual a fost **gramatica**, i-a urmat **catechismul**, cărţi de povăţuire,

BDD-A19286 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:18 UTC)

îndreptare, de învăţătură… elaborate de aceşti titani sau traduse din literatura altor neamuri.

Peste Transilvania se aşterne un suflu nou. Şcolile înfruntă neştiinţa şi ignoranţa. Cetăţile care trebuiau să ne considere drept ziditori şi-au deschis universităţile şi pentru români. Roma, Viena, Budapesta au devenit centre ale tinerilor români, dornici de cunoaştere, adăpaţi din „fântânile darurilor" care iau o mare amploare - „Directorul" lor, Gheorghe Şincai, rămânând de neegalat. Sunt motive pentru ca acum, la împlinirea a 250 de ani de la naştere, să-i aducem cuvenita recunoştinţă.

BDD-A19286 © 2004 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:18 UTC)